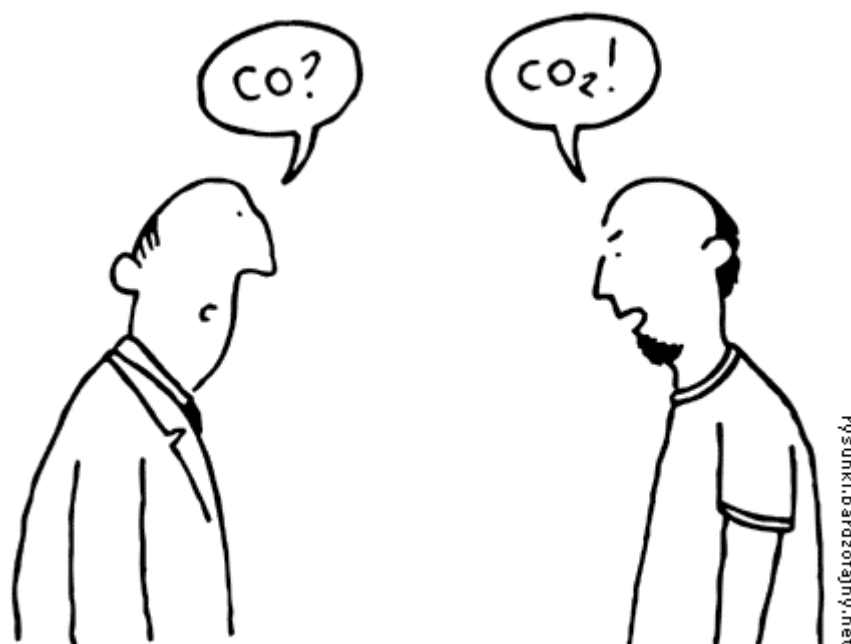

NIE PODGRZEWAJ ATMOSFERY

raport z ewaluacji projektu

Ośrodek Działań Ekologicznych „Źródła”

grudzień 2009

INFORMACJE O BADANIU

TEMAT:	Nie podgrzewaj atmosfery – raport z ewaluacji projektu
ORGANIZATOR:	Ośrodek Działań Ekologicznych „Źródła” 90-602 Łódź, ul. Zielona 27 www.zrodla.org
TERMIN REALIZACJI BADAŃ:	grudzień 2009 roku
PRÓBA:	468 uczniów w tym 145 licealistów (z czego 75 uczniów brało udział w projekcie) i 323 gimnazjalistów (z czego 173 brało udział w projekcie), wyniki zestawiono z odpowiedziami uczniów z badania z lutego 2009 (59 gimnazjalistów, 49 licealistów)
METODOLOGIA BADANIA:	ankieta audytoryjna (uczniowie)
OPRACOWANIE METODOLOGII:	Katarzyna Świeżawska-Ambroziak, Dominika Stelmachowicz-Pawczyńska, Gosia Świderek
BADANIE PRZEPROWADZILI:	trenerzy edukacji ekologicznej realizujący projekt
AUTOR RAPORTU:	Gosia Świderek

Badanie zrealizowano w ramach projektu **"W drodze do Kopenhagi – od COP 14 do COP 15"** dofinansowanego ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

NIE PODGRZEWAJ ATMOSFERY (W drodze do Kopenhagi – od COP 14 do COP 15) jest to projekt edukacyjny, którego celem strategicznym jest nadanie problemowi ocieplenia klimatu właściwej rangi w odbiorze społecznym, uświadomienie osobistej odpowiedzialności każdego z nas oraz ukazanie możliwości indywidualnych działań na rzecz klimatu. Projekt „W drodze do Kopenhagi – od COP 14 do COP 15” ma być odpowiedzią na wciąż zbyt niski poziom świadomości ekologicznej Polaków. Z racji naszych dotychczasowych wieloletnich doświadczeń w prowadzeniu edukacji ekologicznej i obywatelskiej nasze obecne działania kierujemy przede wszystkim do młodzieży w nadziei, że młodzi ludzie dzięki swojemu zaangażowaniu „zarażą” innych troską o środowisko.

Projekt realizowany będzie na kilku płaszczyznach. Pierwszy element to masowa kampania edukacyjna skierowana do szkół podstawowych, polegająca na opracowaniu i przekazaniu prostych i łatwych do wykorzystania przez nauczycieli materiałów edukacyjnych nt. globalnego ocieplenia i sposobów zapobiegania mu przez pojedyncze osoby. Rolą nauczycieli będzie przeprowadzenie zajęć warsztatowych i zorganizowanie wraz z uczniami „święta klimatu” w swojej szkole lub społeczności lokalnej podczas którego uczniowie promować będą proekologiczne (w kontekście klimatu) zachowania.

Drugi element kampanii skierowany jest do uczniów oraz nauczycieli gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych. W tej części zaplanowano przeprowadzenie sympozjów dla nauczycieli geografii, biologii i wiedzy o społeczeństwie nt. globalnego ocieplenia i jego obecnych i przyszłych skutków. Nauczyciele zainteresowani kontynuacją udziału w projekcie zgłoszą do udziału swoje szkoły. Uczniowie wybranych klas wezmą udział w trzech warsztatach prowadzonych przez przeszkolonych trenerów, a następnie zorganizują wydarzenie skalę na lokalną (dla społeczności lokalnej) promujące wiedzę nt. globalnego ocieplenia i sposobów przeciwdziałania mu zarówno na skalę międzynarodową jak i przez każdego z nas.

Dodatkowym elementem projektu będzie kampania medialna (reklamy w tygodnikach opinii oraz informacje prasowe o wydarzeniach realizowanych przez szkoły) i outdoorowa (wystawy zewnętrzne na bannerach).

Wszystkie finałowe elementy projektu, czyli wydarzenia organizowane przez szkoły, wystawy, kampanie odbędą się bezpośrednio przed 15 Konferencją Stron Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu w Kopenhadze (COP15), tak aby zwrócić uwagę społeczeństwa na wydarzenia szczytu klimatycznego.

Projekt dofinansowany jest ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Badanie przeprowadzono w grudniu 2009 roku, po zakończeniu realizacji projektu „Nie podgrzewaj atmosfery” w 12 gimnazjach i 9 liceach uczestniczących w projekcie oraz w 10 gimnazjach i 5 liceach nie biorących udziału w projekcie ale położonych w miastach w których projekt był realizowany. Badania przeprowadzono we Wrocławiu, Białymstoku, Rzeszowie, Poznaniu, Łodzi, Krakowie i Warszawie. Ze względu na czas sptywania ankiet do koordynatora projektu w raporcie uwzględniona została ok. 2/3 przeprowadzonych ankiet. W raporcie wykorzystano dane z ankiet nadesłanych do 18 grudnia, są to ankiety 145 licealistów (z czego 75 uczniów brało udział w projekcie) i 323 gimnazjalistów (z czego 173 brało udział w projekcie). Wyniki badania ewaluacyjnego uczniów uczestniczących w projekcie zestawiono z wynikami uczniów ze szkół nie biorących udziału w projekcie oraz zestawiono z odpowiedziami uczniów z badania z lutego 2009 (59 gimnazjalistów, 49 licealistów). W ramach badania postanowiono porównywać odpowiedzi nie tylko z odpowiedziami ze stycznia 2009, ale także z odpowiedziami uzyskanymi w grudniu od uczniów ze szkół nie uczestniczących w projekcie. Wydaje się, że zestawienie odpowiedzi uczestników konkursu tylko z wynikami ze stycznia nie byłoby miarodajne, ponieważ w ciągu ostatniego roku problem zmian klimatu był intensywnie nagłaśniany w mediach w związku z Konferencją Klimatyczną w Kopenhadze (COP 15). Istniało duże prawdopodobieństwo, że ogólny poziom wiedzy nt. zmian klimatu będzie wyższy niż w styczniu 2009 r.

Przeważająca większość uczniów słyszała o globalnym ociepleniu, już w styczniu 2009 r. 95,8% licealistów oraz 89% gimnazjalistów deklarowało, że słyszało o globalnym ociepleniu. W grupie kontrolnej tj. uczniów ze szkół nie uczestniczących w projekcie odpowiedź taką deklarowało odpowiednio 98,5% i 98%. Wszyscy uczniowie (100%) uczestniczący w projekcie, zarówno gimnazjaliści jak i licealiści słyszeli o zmianach klimatu.

95% uczniów (94,6% licealistów i 95,3% gimnazjalistów) biorących udział w projekcie potrafiło słownie opisać czym jest globalne ocieplenie. W przypadku uczniów z grupy kontrolnej poprawnych odpowiedzi było znacznie mniej (odpowiednio 55,7% i 40%). W badaniu styczniowym, w którym wyniki były lepsze niż w grudniowej grupie kontrolnej, nie uwzględniono, że podawane przez uczniów definicje mogą być błędne lub nic nie wnoszące (np. globalne ocieplenie to zmiany klimatu).

Wyniki kolejnego pytania bardzo dobrze obrazują jak duża jest różnica w wiedzy dotyczącej ważnych pojęć dot. zmian klimatu. W przypadku licealistów 100% uczniów uczestniczących w projekcie deklaruje, że zna i wie co oznacza pojęcie klimat (grupa kontrolna 88,6%, badanie styczniowe 77,6%), 80% deklaruje że zna i wie co oznacza pojęcie efekt cieplarniany a 20% zna, ale nie do końca rozumie. W grupie kontrolnej było to odpowiednio 52,9% oraz 35,7%, co 10 uczeń odpowiedział, że zna to pojęcie tylko ze słyszenia a 1,4% nie zna w ogóle). W grupie licealistów blisko dwie trzecie (60%) wie co oznacza to pojęcie, a kolejna jedna czwarta wie, ale nie do końca rozumie, 13,3 % zna to pojęcie tylko ze słyszenia.

79,2% gimnazjalistów uczestniczących w projekcie deklaruje że zna i wie co oznacza pojęcie „klimat” a co piąty zna to pojęcie ale nie do końca rozumie. Jest to wiedza porównywalna z badaniem styczniowym i grupą kontrolną. Znacznie większa różnica w odpowiedziach występuje przy kolejnych pojęciach związanych z globalnym ociepleniem. W styczniu tylko co czwarty gimnazjalista wiedział co oznacza pojęcie „efekt cieplarniany”, 43% znało ale nie do końca rozumiało, w grupie kontrolnej wynik był dużo wyższy, tj. odpowiednio 48,2% i 33,5%, ale prawdziwy skok można zaobserwować wśród uczestników projektu. W tej grupie już $\frac{3}{4}$ uczniów zna i wie co oznacza pojęcie efekt cieplarniany, 15% zna, ale nie do końca rozumie a tylko 8,6% zna tylko ze słyszenia. Podobna różnica w wynikach pojawia się w przypadku pytania o rozumienie pojęcia „gazy cieplarniane”. 56,6% uczestników projektu zna i wie co kryje się pod tym pojęciem, co czwarty wie, ale nie do końca rozumie, a co piąty zna tylko ze słyszenia. W styczniu tylko co ósmy gimnazjalista (12,7%) deklarował, że zna i rozumie czym są gazy cieplarniane, 38,2% twierdziła, że zna tylko ze słyszenia, a 43,6 % , że zna tylko ze słyszenia, a 5,5% nie zna w ogóle. W grupie kontrolnej wynik był nieco lepszy, tj. już co czwarty gimnazjalista twierdzi, że rozumie czym są gazy cieplarniane, co trzeci wie, ale nie do końca rozumie, 28% zna tylko ze słyszenia, a co szósty uczeń twierdzi, że w ogóle nie wie czym są.

Pytanie dotyczące przyczyn globalnego ocieplenia pokazuje, że uczestnicy projektu bardziej świadomie niż grupa kontrolna oceniają przyczyny zmian klimatu. W mediach z jednej strony dominują artykuły całą winą obciążające człowieka, co przy braku wiedzy i „przemysleń” może sugerować, że

działalność ludzka jest jedynym źródłem gazów cieplarnianych), a z drugiej doniesienia o „spisku ekologów” dot. zmian klimatu. W tej sytuacji, ważne jest aby mieć świadomość jakie są źródła gazów cieplarnianych, ale też jakie są przyczyny zmian klimatu. Wyniki badania wskazują, że uczniowie mają świadomość, że źródła gazów cieplarnianych są zarówno naturalne jak i wynikające z działalności człowieka, odpowiedzi takiej udzieliła połowa licealistów i 45,6% gimnazjalistów. 46,7% licealistów przekonanych jest, że za zmiany klimatu odpowiedzialny są przede wszystkim ludzie, podobnie sądzi 52,6% gimnazjalistów. Nieznacznie zmieniły się proporcje zarówno w liceach i gimnazjach, tj. o kilka procent więcej uczniów wskazywało zarówno działalność człowieka, jak i naturalne procesy jako przyczynę zmian klimatu i kilka procent mniej wskazywało wyłącznie człowieka. Procesy naturalne, jako główną przyczynę globalnego ocieplenia wskazało tylko 1,2% gimnazjalistów oraz 4% licealistów. Jest to wynik bardzo dobry w porównaniu z grupą kontrolną (7,1 % licealistów i 8,9% gimnazjalistów) oraz grupą ankietowaną w styczniu (8,2% licealistów i 9,1% gimnazjalistów).

Uczniowie w większości są przekonani o wadze problemu globalnego ocieplenia dla całej ziemi, przy czym w przypadku licealistów zauważalny jest nieznaczny spadek (do 84%) wskazań zarówno w porównaniu z grupą kontrolną jak i badaniem styczniowym, pomimo tego spadku i tak większość jest świadoma zagrożenia. W przypadku gimnazjalistów ilość przekonanych o tym, że zmiany klimatu są poważnym problemem dla całej ziemi wzrosła 82,5% do 85,5% (grupa kontrolna 78%). Analogicznie sytuacja ma się w przypadku twierdzenia „globalne ocieplenie to poważny problem dla wszystkich ludzi”, znów zauważalny jest niewielki wzrost w grupie gimnazjalistów z 43,9% w styczniu do 56,6% i niewielki spadek wśród licealistów z 59% do 52% (ale w grupie kontrolnej tylko 42% twierdziło że zmiany klimatu są problemem dla wszystkich ludzi).

Warto zwrócić uwagę na inny wskaźnik tj. „czy zmiany klimatu są poważnym problemem dla mnie”. Wśród uczestników projektu odpowiedź twierdząca pojawia się znacznie częściej niż w grupie kontrolnej i badaniu styczniowym, co świadczy o wzroście osobistej odpowiedzialności za zmiany klimatu. Co trzeci licealista i co czwarty gimnazjalista deklaruje, że zmiany klimatu są dla nich poważnym problemem (w styczniu było to odpowiednio 22% i 10%). Zmniejszyła się także liczba uczniów, którzy twierdzą, że zmiany klimatu nie są problemem z 3,5% do 1,2% wśród gimnazjalistów i 2% do 1,3% wśród licealistów.

W ciągu roku nieznacznie wzrosło przekonanie licealistów, że mieszkańcy Polski odczuwają skutki zmian klimatu, w styczniu 30,6% uczniów szkół średnich sądziło z pełnym przekonaniem, że odczuje skutki, już 36% uczestników projektu wskazało tę odpowiedź. Połowa wskazała odpowiedź „raczej tak”. Wśród gimnazjalistów zauważalna jest już znaczący wzrost świadomości dot. skutków zmian klimatu odczuwalnych w Polsce. Z 12,5% w styczniu i 27,7% w grupie kontrolnej aż do 39,9% wzrosło wskazanie jako Polacy odczuwamy skutki zmian klimatu. Łącznie odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak” wybrało 84% uczestników projektu (66% w styczniu i 78% w grupie kontrolnej).

Kolejne pytanie badało wiedzę uczniów, pytaliśmy które z poniższych twierdzeń są prawdziwe. Najwięcej wskazań we obydwu grupach wiekowych we wszystkich trzech grupach badanych (badanie styczniowe i dwa badania grudniowe) otrzymało twierdzenie: „Globalne ocieplenie spowoduje, że stopnieje pokrywa lodowa na biegunach i lodowce”, zdanie to uznało za prawdziwe 97% uczestników projektu z liceum i 90,7% z gimnazjów. Zauważalny jest tu wzrost wskazań odpowiednio o 6 i 5 punktów procentowych w porównaniu z grupą styczniową. W całym zestawieniu widać wzrosty od kilku do kilkudziesięciu punktów procentowych.

Wiedza uczestników projektu jest znacznie większa, większość licealistów zdaje sobie sprawę z potencjalnych skutków zmian klimatu. Nawet wskazywane najrzadziej odpowiedzi zaznaczał co drugi uczeń. Największe zmiany w liceach w porównaniu ze styczniem 2009 dotyczyły twierdzeń: „pojawiają się konflikty regionalne” wzrost z 6,1% do 65,3% (w grupie kontrolnej 20%) i „w Polsce zagrożone będą uprawy np. ziemniaków” wzrost z 20,4% do 72% (w grupie kontrolnej 18,6%).

W grupie gimnazjalistów uczestniczących w projekcie wiedza jest nieco mniejsza niż u ich starszych kolegów, ale także zauważalny jest duży wzrost wiedzy. Najwięcej wskazań po niekwestionowanym liderze („Globalne ocieplenie spowoduje, że stopnieje pokrywa lodowa na biegunach i lodowce”) otrzymały stwierdzenia: „Globalne ocieplenie spowoduje, że wiele gatunków roślin i zwierząt wyginie” – 77,4%, „Globalne ocieplenie spowoduje, że więcej będzie kataklizmów jak huragany i powodzie” – 74%, „Globalne ocieplenie spowoduje, że w wielu miejscach na świecie będą susze” – 63%.

Najmniej wskazań otrzymały stwierdzenia: „Globalne ocieplenie spowoduje, że bujniej będą rozwijały się chwasty, wzrośnie ilość szkodników” (21,9%, wzrost z 11,1%) oraz „Globalne ocieplenie spowoduje, że w Polsce zagrożone będą uprawy np. ziemniaków, a częściej uprawiana będzie kukurydza” (24%, wzrost z 16,7%).

Na pytanie „Kto może coś zrobić, żeby zapobiec globalnemu ociepleniu?” najczęściej zaznaczyć w grupie licealistów zyskała odpowiedź: „każdy” (81%, w gimnazjach 63%), wśród gimnazjalistów „organizacje światowe” (77,4%, w liceach 80%). Dużo większą niż w styczniu wiarę uczniowie pokładają w rządach poszczególnych państw (64% w gimnazjach i 74% w liceach), wynika to prawdopodobnie z wiedzy nt. działań międzynarodowych związanych ze zmianami klimatu, udziałem rządów w COP i konieczności ratyfikacji protokołów przez rządy itp. Optymistycznie nastraja fakt, że dwukrotnie wzrosła liczba gimnazjalistów, którzy sądzą, że od ich osobistego zaangażowania zależy globalne ocieplenie (wzrost z 25,5% do 45,6%, w liceach wzrost z 47% do 52%). Zmalała też ilość wskazań odpowiedzi „nikt nie może nic zrobić” w obydwu grupach wiekowych z 9,1% do 1,2% w gimnazjach i z 8,3% do 5,3% w liceach. Pomimo, że w liceach procentowo było więcej pesymistów, którzy nie widzą już nadziei na ratunek, to w ogóle są większymi optymistami, pokładają duże nadzieje zarówno w organizacjach światowych (80%), innych ludziach (odpowiedź „każdy” 81,3%), rządach (74,7%), korporacjach (54,7%).

Kolejne pytanie sprawdzało wiedzę uczniów w aspekcie zapobiegania zmianom klimatu. Młodzież zaznaczała działania które wg niej mogą zapobiec globalnemu ociepleniu (podobnie jak w poprzednim pytaniu, można było zaznaczyć dowolną ilość odpowiedzi).

Wśród uczestników projektu z gimnazjów za najważniejsze działania chroniące klimat wymieniano: nie pozostawianie urządzeń w stanie czuwania (stand by) (90,2%), wyłączenie ładowarki telefonu komórkowego, kiedy nie jest używana (87,9%), poruszanie się pieszo lub rowerem zamiast samochodem (85,5%), wyłączenie lamp i innych urządzeń elektrycznych, kiedy z nich nie korzystamy (80,3%) czyli działania związane bezpośrednio z oszczędnością energii i ekologicznym transportem. 63% z nich za istotną uważa edukację rodziny i znajomych dot. oszczędzania energii. Licealiści te same cztery działania uznali za najistotniejsze choć zmieniła się ich kolejność, dla 96% najważniejsze było wyłączenie lamp i innych urządzeń elektrycznych oraz ograniczenie poruszania się samochodem (94,6%). 81% zmiany sytuacji upartuje w edukacji.

Wśród wysoko punktowanych działań znalazły się także takie, które nie są tak oczywiste w kontekście zmian klimatu jak oszczędność energii, ale pośrednio mają wpływ na zanieczyszczenie środowiska gazami cieplarnianymi. Są to podobnie jak w grupie gimnazjalistów: zabieranie ze sobą na zakupy torby wielorazowego użytku, wyrzucanie zużytych przedmiotów do odpowiednich pojemników. Zupełnie niedoceniane są działania związane z ekonomicznym gotowaniem (np. nakrywanie garnków pokrywką podczas gotowania, gotowanie tylko takiej ilości wody, jaka jest potrzebna) oraz ogrzewaniem budynków (np. wietrzenie pokoju krótko szeroko otwierając okno, a nie zostawianie małej szczeliny na dłużej) choć widać znaczące wzrosty we wskazaniach (wietrzenie – wzrost 24% z 6% w styczniu i studzenie jedzenia przed włożeniem do lodówki – wzrost 32% z 20%, nakrywanie garnków – wzrost 33% z 16%).

Jak uczniowie uczestniczący w projekcie postrzegają swój wpływ na zmiany klimatu? 89% licealistów i 93% gimnazjalistów uważa, że ma wpływ na zmiany klimatu. Ponad połowa (53,3 licealistów i 54,3 gimnazjalistów) jest o tym zdecydowanie przekonana. Szczególnie w gimnazjach widać wzrost poczucia własnej odpowiedzialności za klimat. Już tylko 8 % licealistów (w tym 4% zdecydowanie) i 7% gimnazjalistów (w tym 2% zdecydowanie) sądzi, że nie ma żadnego wpływu na zmiany klimatu.

W obydwu grupach wiekowych zbadano poziom wiedzy na temat inicjatyw podejmowanych na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatu (w badaniu styczniowym na pytanie odpowiadali tylko licealiści). Wiedza w liceach wzrosła dwu a nawet trzykrotnie. 61% licealistów słyszało o Ramowej Konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (ang. United Nations Framework Convention on Climate Change – UNFCCC) (w styczniu 33%), 57% słyszało o Konferencji Stron Konwencji Klimatycznej (Conference of the Parties np. COP 14, COP 15, Konferencja w Kopenhadze) (w badaniu styczniowym nie pytano o COP 15), 53% słyszało o Protokole z Kioto (w styczniu 14%), 36% Międzyrządowym Panelu ds. Zmian Klimatu (ang. Intergovernmental Panel on Climate Change –

IPCC) (w styczniu 14%). Co czwarty licealista nie wskazał żadnej odpowiedzi (w styczniu połowa nic nie zaznaczyła). Choć tematyka ta jest trudna to gimnazjaliści wykazali się stosunkowo dużą wiedzą. Tylko 17% nie zaznaczyło żadnej odpowiedzi, 40% słyszało o Ramowej Konwencji w sprawie zmian klimatu, jedna trzecia słyszała o Protokole z Kioto i o COP 15 w Kopenhadze co piąty uczeń gimnazjum biorący udział w projekcie wymienił Międzyrządowy Panel ds. Zmian Klimatu.

Uczniowie oceniali także zaangażowanie polskich władz w przeciwdziałanie zmianom klimatu. Licealiści zdecydowanie gorzej oceniają polski rząd, aż 68% sądzi, że władze w Polsce nie przeciwdziałają zmianom klimatu (z tego 13% zdecydowanie), tylko 9% na pytanie odpowiedziało „raczej tak”, co czwarta osoba nie miała zdania na ten temat. Oceny te są znacznie niższe niż w styczniu 2009, kiedy to „raczej tak” wskazał co trzeci licealista. Gimnazjaliści wystawili władzy lepsze noty: 7% twierdziło zdecydowanie, że rząd przeciwdziałają zmianom klimatu a kolejne 24%, że raczej przeciwdziałają. 45% sądzi, że władze w Polsce nie przeciwdziałają zmianom klimatu (z tego 17 % zdecydowanie).

Dalsza część badania była różna w przypadku grup uczestniczących w projekcie i nieuczestniczących. Uczestnicy projektu „Nie podgrzewaj atmosfery” oceniali swoje zaangażowanie w projekt oraz oceniali jego przebieg, zaś uczniowie ze szkół, które nie brały udziału w projekcie pytani byli o przekaz medialny dotyczący zmian klimatu oraz projektu „Nie podgrzewaj atmosfery”.

Część dla uczniów ze szkół, które nie brały udziału w projekcie

Na pytanie „Czy w ostatnich dniach/tygodniach spotkałeś się z informacjami (w telewizji, prasie, na ulotkach, wydarzeniach, wystawach) dotyczącymi zmian klimatu?” połowa licealistów odpowiedziała pozytywnie, 42% nie spotkała się z takim przekazem, a 9% nie pamięta. W gimnazjach wyniki były nieco wyższe, bo ponad 54% spotkała się z informacjami o zmianach klimatu w mediach, a tylko co trzeci stwierdził że nie napotkał na takie informacje.

13% licealistów i 31% gimnazjalistów deklaruje że spotkało się z hasłem „Nie podgrzewaj atmosfery! Zrób coś dla klimatu”. Należy wspomnieć, że badanie było realizowane w miejscowościach w których toczył się projekt (odbywały się wystawy plenerowe, inne szkoły organizowały święto klimatu), ponadto w trzech tygodnikach opinii ukazały się materiały z kampanii, a ponadto w ostatnim tygodniu listopada w mediach lokalnych pojawiły się relacje ze święta klimatu.

Za umiarkowanie optymistyczny można uznać fakt, że ponad 60% uczniów (w gimnazjach 69%) nie uczestniczących w projekcie byłaby skłonna osobiście angażować się w przeciwdziałanie globalnemu ociepleniu. Niestety 23% licealistów (zdecydowanie 6%) i 14% gimnazjalistów (zdecydowanie 4%) nie jest tym zainteresowane.

Część dla uczniów ze szkół biorących udział w projekcie

Dużą zgodnością wykazali się uczniowie liceów i gimnazjów w odpowiedzi na pytanie „Czy tematyka projektu Cię zainteresowała?”. Dla 88% jednych jak i drugich tematyka projektu była interesująca (37% zdecydowania w obydwu grupach wiekowych). Niespełna 3% licealistów i 1% gimnazjalistów zdecydowanie nie zainteresowały zmiany klimatu.

W kolejnym pytaniu badaliśmy stopień zaangażowania w kulminacyjny etap projektu tj. w przygotowanie „Święta klimatu” (24 listopada 2009 r.). W grupie licealistów do aktywnych realizatorów działań zaliczył się co trzeci uczeń z czego 8% było liderami, w gimnazjum aktywnych działaczy było jeszcze więcej (35,3%) z czego ponad 11% deklaruje, że było jednym z głównych organizatorów wydarzenia. W liceach 13%, a w gimnazjach 36% zadeklarowało, że trochę pomagało przy organizacji święta. 44% licealistów i 24% gimnazjalistów nie włączyło się w organizację, ale wzięło udział w samym „święcie klimatu”. Tylko co dziesiąty licealista i co dwudziesty gimnazjalista w ogóle nie był zainteresowany działaniami na rzecz klimatu. Okazuje się więc, że gimnazjaliści są bardziej aktywni i chętni do działań.

A co skłoniło uczniów do włączenia się w organizację „święta klimatu”? Licealiści w pierwszej kolejności wskazywali na odpowiedzi: „wierzę naukowcom, że zmiany klimatu są wynikiem

działalności człowieka” (62,5%) i „wierzę, że ochrona środowiska jest koniecznością” (60,9%), co druga osoba zdaje sobie sprawę, że także od niej zależy czy klimat się ociepla. Tylko co czwarty uczeń szkoły średniej odpowiedział, że „taki ma charakter, że lubi angażować się w różne działania”. Niewielkie znaczenie przy podejmowaniu decyzji o zaangażowaniu w działania miała też świadomość skutków zmian klimatu dla najbardziej rozwijających się krajów (25%).

Zupełnie inaczej spraw przedstawia się w młodszej grupie. Dla gimnazjalistów najważniejszą przesłanką do podjęcia działań stały się obserwacje częstych kataklizmów, które pojawiają się w różnych częściach świata – tak odpowiedziało dwie trzecie uczniów, 62% wskazało obserwacja ekstremalnych zjawisk pogodowych za oknem i świadomość skutków zmian klimatu dla Polski (60,1%). Blisko 60% uczniów gimnazjów wierzy, że ochrona środowiska jest koniecznością, ale tylko co trzeci uważa, że działania na rzecz ochrony klimatu nam się opłacają finansowo.

Pytaliśmy o ocenę (w skali szkolnej od 1 do 6) zagadnień szczegółowych poruszanych w trakcie warsztatów realizowanych w ramach projektu. Średnie oceny w liceach:

- 4,9 - jakie są skutki zmian klimatu w Polsce i na świecie?
- 4,72 - co każdy z nas może zrobić dla ochrony klimatu?
- 4,48 - czym są zmiany klimatu? (efekt cieplarniany, źródła gazów cieplarnianych, wpływ człowieka)
- 4,25 - co robią rządy krajów dla ochrony klimatu (IPCC, COP, Protokół z Kioto, negocjacje klimatyczne)

Przy czym najwięcej szóstek otrzymały skutki zmian klimatu w Polsce i na świecie? (36,6%) i co każdy z nas może zrobić dla ochrony klimatu? (35,2%).

W gimnazjach oceny były jeszcze wyższe, za najciekawszy temat gimnazjaliści uznali „co każdy z nas może zrobić dla ochrony klimatu?” ze średnią oceną 5,1 (45 % szóstek), a następnie „czym są zmiany klimatu?” (4,8), „co robią rządy krajów dla ochrony klimatu” (4,5) i na końcu „skutki zmian klimatu w Polsce i na świecie?” (4,3). Najwięcej dwójek otrzymały międzynarodowe działania na rzecz klimatu.

Ostatnie pytanie dotyczyło przebiegu warsztatów realizowanych przez trenerów Źródeł. Dla blisko 90% licealistów tematyka zajęć była interesująca (dla 35% bardzo), tylko dla 5% zajęcia nie były ciekawe, 70% twierdzi, że dużo się nauczyło, co piąty wybrał odpowiedź „trudno powiedzieć”. Trzy czwarte licealistów chciałoby w przyszłości uczestniczyć w tego rodzaju projekcie (tylko 7% odpowiedziało że nie jest tym zainteresowane). Aż 84% uczniów uczestniczących w projekcie, po jego zakończeniu ma silne przekonanie, że ja sam/sama muszę chronić klimat. Uczniowie pozytywnie ocenili sposób prowadzenia zajęć (84% pozytywnych odpowiedzi, w tym 45% bardzo podobały się warsztaty), 83% oceniło, że prowadzący potrafił zaciekać tematem a 88% że prowadzący mówił w jasny i zrozumiały sposób.

Także dla 9 na 10 gimnazjalistów tematyka zajęć była interesująca (dla połowy uczniów bardzo), tylko 4% zajęcia nie zainteresowały. 83% twierdzi, że wiele się nauczyło uczestnicząc w projekcie (co trzeci bardzo). Dwie trzecie chciałoby w przyszłości wziąć udział w podobnym projekcie, co piąty wybrał odpowiedź „trudno powiedzieć”. Trzy czwarte uczniów uczestniczących w projekcie, po jego zakończeniu ma silne przekonanie, że ja sam/sama muszę chronić klimat. Ponad 91% uczniów twierdzi, że prowadzący potrafił zaciekać tematem, 89% że prowadzący mówił w jasny i zrozumiały sposób a 85% podobał się sposób prowadzenia zajęć.

Oznaczenia w tabelach

- *styczeń – uczestnicy badania realizowanego na początku projektu w styczniu 2009*
- *bez projektu – uczestnicy badania realizowanego w grudniu 2009 w szkołach nie biorących udziału w projekcie*
- *w projekcie – uczestnicy badania realizowanego w grudniu 2009 w szkołach biorących udział w projekcie*

zestawienie końcowe – gimnazja

1. Czy słyszałeś o globalnym ociepleniu?

	styczeń (osób)	%	bez projektu (osób)	%	w projekcie (osób)	%
tak	49	89,1	147	98	173	100
nie	6	10,9	3	20	0	0
Total	55	100	150	100	173	100

2. Czy wiesz co to jest globalne ocieplenie?

	styczeń (osób)	%	bez projektu (osób)	%	w projekcie (osób)	%
definicja poprawna	24	48	60	40	165	95,3
definicja błędna			32	21,3	6	3,5
nie pamiętam	26	52	58	38,7	2	1,2
Total	50	100	150	100		

3. Czy znane są ci następujące pojęcia związane z globalnym ociepleniem:

KLIMAT?

	styczeń (osób)	%	bez projektu (osób)	%	w projekcie (osób)	%
znam i wiem co to oznacza	40	74,1	114	79,7	137	79,2
znam, ale nie do końca rozumiem	8	14,8	21	14,7	33	19,1
znam tylko ze słyszenia	6	11,1	8	5,6	3	1,7
nie znam w ogóle	0	0	0	0	0	0
Total	54	100	143	100	173	100

EFEKT CIEPLARNIANY?

	styczeń (osób)	%	bez projektu (osób)	%	w projekcie (osób)	%
znam i wiem co to oznacza	15	27,3	69	48,2	131	75,7
znam, ale nie do końca rozumiem	24	43,6	48	33,5	27	15,6
znam tylko ze słyszenia	14	25,5	22	15,4	15	8,6
nie znam w ogóle	2	3,6	4	2,7	0	0
Total	55	100	143	100,0	173	100

GAZY CIEPLARNIANE?

	styczeń (osób)	%	bez projektu (osób)	%	w projekcie (osób)	%
znam i wiem co to oznacza	7	12,7	36	25,2	98	56,6
znam, ale nie do końca rozumiem	21	38,2	42	29,4	41	23,7
znam tylko ze słyszenia	24	43,6	40	28	34	19,6
nie znam w ogóle	3	5,5	25	17,5	0	0
Total	55	100	143	100	173	173

4. Jaka jest Twoim zdaniem główna przyczyna globalnego ocieplenia?

	styczeń (osób)	%	bez projektu (osób)	%	w projekcie (osób)	%
działalność człowieka	31	56,4	72	49,3	91	52,6
naturalne procesy	5	9,1	13	8,9	2	1,2
zarówno działalność człowieka, jak i naturalne procesy	18	32,7	59	40,4	79	45,6

nie wiem	1	1,8	2	1,4	1	0,6
Total	55	100	146	100	173	100

5. Czy według Ciebie globalne ocieplenie to poważny problem?

	styczeń wskazań	***%	bez projektu wskazań	***%	w projekcie wskazań	***%
tak, to poważny problem dla całej ziemi	47	82,5	117	78	148	85,5
tak, to poważny problem dla wszystkich ludzi	25	43,9	63	42	98	56,6
tak, to poważny problem dla mnie	6	10,5	19	13	44	25,4
tak, to poważny problem dla niektórych państw	5	8,8	11	7	20	11,6
nie, nie jest to problem	4	3,5	3	2	2	1,2
nie wiem	2	7	9	6	2	1,2
Total	57 os		150 os		173 os	

6. Czy ty - mieszkaniec Polski - odczujesz skutki globalnego ocieplenia?

	styczeń (osób)	%	bez projektu (osób)	%	w projekcie (osób)	%
zdecydowanie tak	7	12,5	41	27,7	69	39,9
raczej tak	30	53,6	75	50,6	76	43,9
raczej nie	5	8,9	12	8,1	8	4,6
zdecydowanie nie	2	3,6	2	1,3	2	1,2
trudno powiedzieć	12	21,4	18	12,2	18	10,4
Total	56	100	148	100,0	173	100

7. Które z poniższych zdań są prawdziwe?

	styczeń wskazań	***%	bez projektu wskazań	** %	w projekcie wskazań	***%
1. stopnieje pokrywa lodowa na biegunach i lodowce		85,2	120	81,6	157	90,7
2. morza i oceany zaleją wybrzeża starówkę i Szczecin		37	74	50,3	102	58,9
3. bujniej będą rozwijały się chwasty, wzrośnie ilość szkodników		11,1	26	17,7	38	21,9
4. w Polsce zagrożone będą uprawy np. ziemniaków		16,7	26	17,7	43	24,0
5. więcej będzie kataklizmów jak huragany i powodzie		46,3	88	59,9	128	74,0
6. w wielu miejscach na świecie będą susze i pożary		59,3	78	53,1	116	63,1
7. ludzie będą częściej chorować, a w Europie mogą ...		22,2	57	38,8	108	62,4
8. częściej będą chorować zwierzęta hodowane przez człowieka...		20,4	32	21,7	75	43,3
9. pojawią się konflikty regionalne		14,8	27	18,4	76	43,9
10. ludzie będą masowo migrować w poszukiwaniu wody		31,5	49	33,3	72	41,6
11. wiele gatunków roślin i zwierząt wyginie		66,7	96	65,3	134	77,4
Total	54 os.	411	147 os.	457,8%	173	606,3

8. Kto może coś zrobić, żeby zapobiec globalnemu ociepleniu?

	styczeń wskazań	***%	bez projektu wskazań	** %	w projekcie wskazań	***%
organizacje światowe	30	54,5	93	62	134	77,4
rządy	11	20	59	39	106	61,3
firmy, duże korporacje	12	21,8	68	45	76	43,9
każdy	28	50,9	107	71	116	63,1
ja	14	25,5	41	27	79	45,6
nikt nie może nic zrobić	5	9,1	8	5	4	2,3
nie wiem	7	12,7	8	5	2	1,2
Total	55 os.	194,5	150 os.	256 %	173 os	100

9. Które działania mogłyby zapobiec globalnemu ociepleniu?

	styczeń wskazań	***%	bez projektu wskazań	** %	w projekcie wskazań	***%
wyłączanie lamp i innych urządzeń elektrycznych, kiedy nie..	34	65,4	93	66,9	139	80,3
poruszanie się pieszo lub rowerem zamiast samochodem	29	55,8	107	77	148	85,5
gotowanie tylko takiej ilości wody, jaka jest potrzebna ...	14	26,9	42	30,2	65	37,6
nakrywanie garnków pokrywką podczas gotowania	10	19,2	33	23,8	49	28,3
branie prysznicza zamiast kąpieli w wannie	13	25	57	41	79	45,6
wyłączanie ładowarki telefonu komórkowego, kiedy nie jest...	33	63,5	75	53,9	152	87,9
nie pozostawianie urządzeń w stanie czuwania (stand by)	20	38,5	60	43,2	156	90,2
nie wstawianie do lodówki jedzenia, kiedy jest jeszcze...	7	13,5	38	27,3	58	33,5
zabieranie ze sobą na zakupy torby wielorazowego użytku	21	40,4	80	57,5	98	56,6
wyrzucanie zużytych przedmiotów do odpowiednich pojemników..	23	44,2	96	69	129	74,6
wietrzenie pokoju krótko szeroko otwierając okno a nie...	8	15,4	26	18,8	57	32,9
poinformowanie kolegów, koleżanek, rodziców, znajomych jak..	27	51,9	76	54,7	116	63,1
Total	52		139 os		173 os	

10. Czy zgadzasz się ze zdaniem: Ja też mam wpływ na zmiany klimatu?

	styczeń (osób)	%	bez projektu (osób)	%	w projekcie (osób)	%
zdecydowanie tak	18	32,7	74	50,7	94	54,3
raczej tak	27	49,1	51	35	67	38,8
raczej nie	8	14,5	7	4,8	8	4,6
zdecydowanie nie	0	0	3	2	4	2,3
trudno powiedzieć	2	3,6	11	7,5	0	0
Total	55	100	146	100	173	100

11. Czy słyszałeś o...?

	styczeń wskazań	***%	bez projektu wskazań	** %	w projekcie wskazań	***%
Ramowej Konwencji ONZ w sprawie zmian klimatu	bd.	bd.	46	30	68	39,3
Protokole z Kioto	bd.	bd.	13	8	58	33,5
Międzypaństwowy Panel ds. Zmian Klimatu (IPCC)	bd.	bd.	14	9	36	20,9
Konferencji Stron Konwencji w Kopenhadze	bd.	bd.	22	150	60	34,7
Total	bd.	bd.	95 wsk. 150 os.	63 %	222 wsk, 173 os.	128,3
nic nie zaznaczono	bd.	bd.	77 os	51	31 os	17,9

12. Jak myślisz, czy polskie władze przeciwdziałają zmianom klimatu?

	styczeń (osób)	%	bez projektu (osób)	%	w projekcie (osób)	%
zdecydowanie tak	bd.	bd.	10	6,9	12	6,9
raczej tak	bd.	bd.	34	23,6	42	24,3
raczej nie	bd.	bd.	45	31,2	49	28,3
zdecydowanie nie	bd.	bd.	19	13,2	29	16,7
trudno powiedzieć	bd.	bd.	36	25	41	23,7
Total	bd.	bd.	144	100,0	173	100

13. Czy działasz aktywnie w organizacji, której celem jest ochrona środowiska?

	styczeń (osób)	%	bez projektu (osób)	%	w projekcie (osób)	%
tak	bd.	bd.	58	39,5	77	44,5
nie	bd.	bd.	89	60,5	96	55,5
Total	bd.	bd.	147	100,0	173	100

14. Czy w ostatnich dniach/tygodniach spotkałeś się z informacjami (w telewizji, prasie, na ulotkach, wydarzeniach, wystawach) dotyczącymi zmian klimatu?

	styczeń (osób)	%	bez projektu (osób)	%	w projekcie (osób)	%
tak	bd.	bd.	78	54,2	-	-
nie	bd.	bd.	48	33,3	-	-
trudno powiedzieć	bd.	bd.	18	12,5	-	-
Total	bd.	bd.	144	100,0	-	-

15. Czy w spotkałeś się z hasłem „Nie podgrzewaj atmosfery! Zrób coś dla klimatu”?

	styczeń (osób)	%	bez projektu (osób)	%	w projekcie (osób)	%
tak	-	-	46	31,5	-	-
nie	-	-	74	50,7	-	-
trudno powiedzieć	-	-	26	17,8	-	-
Total	-	-	146	100,0	-	-

16. Czy byłbyś skłonny osobiście angażować się w przeciwdziałanie globalnemu ociepleniu?

	styczeń (osób)	%	bez projektu (osób)	%	w projekcie (osób)	%
zdecydowanie tak	-	-	34	23,2	-	-
raczej tak	-	-	68	45,6	-	-
raczej nie	-	-	14	9,6	-	-
zdecydowanie nie	-	-	6	4,1	-	-
trudno powiedzieć	-	-	24	16,4	-	-
Total	-	-	146	100,0	-	-

14. Czy tematyka projektu Cię zainteresowała?

	osób	%
zdecydowanie tak	65	37,6
raczej tak	88	50,8
raczej nie	12	6,9
zdecydowanie nie	2	1,2
trudno powiedzieć	6	3,5
Total	173	100,0

15. Czy osobiście zaangażowałeś/aś się w przygotowania do ŚWIĘTA KLIMATU w waszej szkole (24 listopada)?

	w projekcie (osób)	%
tak – jestem jednym z głównych organizatorów wydarzenia	20	11,6
tak – aktywnie włączyłem się w realizację	41	23,7
tak, trochę pomagam w organizacji	62	35,8
nie zaangażuję się osobiście w organizację, ale będę uczestniczyć w święcie klimatu	42	24,3
nie, nie interesuje mnie to (przejdź do pytania 17)	8	4,6
total	173	100

16. Co wpłynęło na to, że postanowiłaś/ęs zaangażować się w działania na rzecz ochrony klimatu?

	w projekcie wskazań	%
1. obserwacja ekstremalnych zjawisk pogodowych za oknem	72	62,6
2. częste kataklizmy które pojawiają się w różnych częściach świata	76	66,1
3. świadomość skutków zmian klimatu dla Polski	70	60,9
4. świadomość skutków zmian klimatu dla najbiedniejszych krajów rozwijających się	59	51,3
5. taki mam charakter, że lubię angażować się w różne działania	51	44,3
6. bo wiem, że także ode mnie zależy czy klimat się ociepla	56	48,7
7. strach przed skutkami zmian klimatu, obawa że dotkną mnie lub moją rodzinę	26	22,6
8. wierzę naukowcom, że zmiany klimatu są wynikiem działalności człowieka	57	49,6
9. wierzę, że działania na rzecz ochrony klimatu nam się opłacają finansowo	38	33,4
10. wierzę, że ochrona środowiska jest koniecznością	66	57,4
total	115 os, 571 wsk.	
Brak odpowiedzi	58	33,5

17. Które zagadnienia podczas zajęć wydały Ci się najciekawsze?

Jeśli jakieś zagadnienia nie były omawiane wstaw krzyżyk zamiast oceny

zagadnienia	1	2	3	4	5	6	brak odp.	średni a ocena
czym są zmiany klimatu?	0 (0%)	2 (1,3%)	21 (13,4%)	32 (20,4%)	53 (33,7%)	49 (31,2%)	16	4,8
jakie są skutki zmian klimatu w Polsce i na świecie?	0 (0%)	4 (2,5%)	7 (4,4%)	38 (24,2%)	50 (31,8%)	58 (36,4%)	16	4,3
co robią rządy krajów dla ochrony klimatu	0 (0%)	19 (12,1%)	15 (9,5%)	35 (22,3%)	36 (22,9%)	52 (33,1%)	16	4,5
co każdy z nas może zrobić dla ochrony klimatu?	0 (0%)	0 (0%)	16 (10,2%)	28 (17,8%)	42 (26,7%)	71 (45,2%)	16	5,1

18. Jak oceniasz warsztaty prowadzone w ramach projektu?

	tak, bardzo	raczej tak	trudno powiedzieć	raczej nie	zupełnie nie
tematyka zajęć była dla mnie interesująca	82	63	10	6	1
	50,6	38,9	6,2	3,7	0,6
wiele się nauczyłem/am	54	80	20	8	0
	33,3	49,4	12,3	4,9	0
prowadzący potrafił zaciekawić tematem	76	72	10	4	0
	46,9	44,4	6,2	2,5	0
prowadzący mówił w jasny i zrozumiały sposób	70	74	14	4	0
	43,2	45,7	8,6	2,5	0
chciał(a)bym w przyszłości uczestniczyć w tego rodzaju projekcie	53	53	34	14	8
	32,7	32,7	21,0	8,6	4,9
podobał mi się sposób prowadzenia zajęć	75	64	19	4	0
	46,3	39,5	11,7	2,5	0
po warsztatach mam silne przekonanie, że ja sam/sama muszę chronić klimat	47	73	30	10	2
	29,0	45,1	18,5	6,2	1,2

Zestawienie końcowe - licea

1. Czy słyście o globalnym ociepleniu?

	styczeń (osób)	%	bez projektu (osób)	%	w projekcie (osób)	%
tak	46	95,8	69	98,5	75	100
nie	2	4,2	1	1,5	0	0
Total	48	100,0	70	100	75	100

2. Czy wiesz co to jest globalne ocieplenie?

	styczeń (osób)	%	bez projektu (osób)	%	w projekcie (osób)	%
definicja poprawna	44	91,7	39	55,7	71	94,6
definicja błędna	-	-	7	10,0	0	0
nie pamiętam	48	8,3	24	34,3	4	5,3
Total	100	100	70	100	75	100

3. Czy znane są ci następujące pojęcia związane z globalnym ociepleniem:

KLIMAT?

	styczeń (osób)	%	bez projektu (osób)	%	w projekcie (osób)	%
znam i wiem co to oznacza	38	77,6	62	88,6	75	100
znam, ale nie do końca rozumiem	8	16,3	5	7,1	0	0
znam tylko ze słyszenia	3	6,1	0	0	0	0
nie znam w ogóle	0	0	3	4,3	0	0
Total	49	100	70	100,0	75	100

EFEKT CIEPLARNIANY?

	styczeń (osób)	%	bez projektu (osób)	%	w projekcie (osób)	%
znam i wiem co to oznacza	32	65,3	37	52,9	60	80
znam, ale nie do końca rozumiem	14	28,6	25	35,7	15	20
znam tylko ze słyszenia	3	6,1	7	10,0	0	0
nie znam w ogóle	0	0	1	1,4	0	0
Total	49	100,0	70	100,0	75	100

GAZY CIEPLARNIANE?

	styczeń (osób)	%	bez projektu (osób)	%	w projekcie (osób)	%
znam i wiem co to oznacza	24	49,0	13	18,6	45	60
znam, ale nie do końca rozumiem	12	24,5	22	31,4	20	26,7
znam tylko ze słyszenia	10	20,4	25	35,7	10	13,3
nie znam w ogóle	3	6,1	10	14,3	0	0
Total	49	100,0	70	100%	75	100

4. Jaka jest Twoim zdaniem główna przyczyna globalnego ocieplenia?

	styczeń (osób)	%	bez projektu (osób)	%	w projekcie (osób)	%
działalność człowieka	23	46,9	37	52,9	35	46,7
naturalne procesy	4	8,2	5	7,1	3	4
zarówno działalność człowieka,	22	44,9	27	38,6	37	49,3

jak i naturalne procesy						
nie wiem	0	0	1	1,4	0	0
Total	49	100	70	100	75	100

5. Czy według Ciebie globalne ocieplenie to poważny problem?

	styczeń wskazań	**%	bez projektu wskazań	**%	w projekcie wskazań	**%
tak, to poważny problem dla całej ziemi	44	89,8	61	87,1	63	84
tak, to poważny problem dla wszystkich ludzi	29	59,2	30	42,8	39	52
tak, to poważny problem dla mnie	11	22,4	10	14,3	22	29,3
tak, to poważny problem dla niektórych państw	12	24,5	5	7,1	6	8
nie, nie jest to problem	1	2,0	2	2,8	1	1,3
nie wiem	1	2,0	3	4,3	0	0
Total	49os		70 os		75 os	

6. Czy ty - mieszkaniec Polski - odczujesz skutki globalnego ocieplenia?

	styczeń (osób)	%	bez projektu (osób)	%	w projekcie (osób)	%
zdecydowanie tak	15	30,6	18	25,7	27	36
raczej tak	29	59,2	35	50	36	48
raczej nie	1	2,0	7	10	4	5,3
zdecydowanie nie	2	4,1	2	2,9	1	1,3
trudno powiedzieć	2	4,1	8	11,4	7	9,3
Total	49	100,0	70	100,0	75	100

7. Które z poniższych zdań są prawdziwe?

	styczeń wskazań	**%	bez projektu wskazań	** %	w projekcie wskazań	**%
12. stopniuje pokrywa lodowa na biegunach i lodowce	45	91,8	67	95,7	73	97,3
13. morza i oceany zaleją wybrzeża starówkę i Szczecin	27	55,1	31	44,3	68	90,7
14. bujniej będą rozwijały się chwasty, wzrośnie ilość szkodników	5	10,2	8	11,4	35	46,7
15. w Polsce zagrożone będą uprawy np. ziemniaków	10	20,4	13	18,6	54	72
16. więcej będzie kataklizmów jak huragany i powodzie	40	81,6	50	71,4	64	85,3
17. w wielu miejscach na świecie będą susze i pożary	41	83,7	44	62,9	66	88
18. ludzie będą częściej chorować, a w Europie mogą ...	19	38,8	28	40	48	64
19. częściej będą chorować zwierzęta hodowane przez człowieka...	9	18,4	13	18,6	40	53,3
20. pojawią się konflikty regionalne	3	6,1	14	20	49	65,3
21. ludzie będą masowo migrować w poszukiwaniu wody	22	44,9	22	31,4	56	74,7
22. wiele gatunków roślin i zwierząt wyginie	35	71,4	49	70	65	86,7
Wskazań	256		339		618	
Total	49 os		70 os.		75 os	

8. Kto może coś zrobić, żeby zapobiec globalnemu ociepleniu?

	styczeń wskazań	**%	bez projektu wskazań	** %	w projekcie wskazań	**%
organizacje światowe	34	69,4	52	74,3	60	80
rządy	25	51,0	43	61,4	56	74,7
firmy, duże korporacje	24	49,0	28	40	41	54,7
każdy	34	69,4	47	67,1	61	81,3
ja	23	46,9	22	31,4	39	52,0
nikt nie może nic zrobić	4	8,2	1	1,4	4	5,3
nie wiem	4	8,2	1	1,4	0	0
wskazań łącznie	148		194		261	
Total	49		70 os.		75 os	

9. Które działania mogłyby zapobiec globalnemu ociepleniu?

	styczeń wskazań	***%	bez projektu wskazań	** %	w projekcie wskazań	***%
wyłączanie lamp i innych urządzeń elektrycznych, kiedy nie..	36	73,5	58	82,9	72	96,0
poruszanie się pieszo lub rowerem zamiast samochodem	38	77,6	56	80,0	71	94,6
gotowanie tylko takiej ilości wody, jaka jest potrzebna ...	17	34,7	27	38,6	44	58,6
nakrywanie garnków pokrywką podczas gotowania	8	16,3	19	27,1	25	33,3
branie prysznicza zamiast kąpieli w wannie	14	28,6	26	37,1	34	45,3
wyłączanie ładowarki telefonu komórkowego, kiedy nie jest...	28	57,1	43	61,4	67	89,3
nie pozostawianie urządzeń w stanie czuwania (stand by)	32	65,3	47	67,1	64	85,3
nie wstawianie do lodówki jedzenia, kiedy jest jeszcze...	10	20,4	16	22,9	24	32,0
zabieranie ze sobą na zakupy torby wielorazowego użytku	32	65,3	48	68,6	59	78,6
wyrzucanie zużytych przedmiotów do odpowiednich pojemników..	30	61,2	47	67,1	56	74,6
wietrzenie pokoju krótko szeroko otwierając okno a nie...	3	6,1	7	10,0	18	24,0
poinformowanie kolegów, koleżanek, rodziców, znajomych jak..	34	69,4	52	74,3	61	81,3
brak wskazań	3	6,1	4	5,7	2	2,6
Total	49 os.		70 os		75 os	

10. Czy zgadzasz się ze zdaniem: Ja też mam wpływ na zmiany klimatu?

	styczeń (osób)	%	bez projektu (osób)	%	w projekcie (osób)	%
zdecydowanie tak	24	49,0	27	38,6	40	53,3
raczej tak	16	32,7	22	31,4	27	36
raczej nie	3	6,1	8	11,4	3	4
zdecydowanie nie	1	2,0	6	8,6	3	4
trudno powiedzieć	5	10,2	7	10	2	2,7
Total	49	100,0	70	100,0	75	100

11. Czy słyszałeś o...?

	styczeń wskazań	***%	bez projektu wskazań	** %	w projekcie wskazań	***%
Ramowej Konwencji ONZ w sprawie zmian klimatu	16	32,7	18	25,7	46	61,3
Protokole z Kioto	7	14,3	7	10	40	53,3
Międzyrządowym Panelu ds. Zmian Klimatu (IPCC)	7	14,3	9	12,9	27	36
Konferencji Stron Konwencji w Kopenhadze	bd.	bd.	13	18,6	43	57,3
Total	49		70		75	
nic nie zaznaczono	25 os.	51,0	46 os.	65,7	18 os.	24

12. Jak myślisz, czy polskie władze przeciwdziałają zmianom klimatu?

	styczeń (osób)	%	bez projektu (osób)	%	w projekcie (osób)	%
zdecydowanie tak	0	0	1	1,4	0	0
raczej tak	15	30,6	12	17,1	7	9,3
raczej nie	17	34,7	29	41,4	41	55
zdecydowanie nie	8	16,3	19	27,1	10	13
trudno powiedzieć	9	18,4	9	12,9	17	23
Total	49	100,0	70	100,0	75	100

13. Czy działasz aktywnie w organizacji, której celem jest ochrona środowiska?

	styczeń (osób)	%	bez projektu (osób)	%	w projekcie (osób)	%
tak	3	6,1	5	7,5	9	12
nie	46	93,9	61	92,4	66	88
Total	49	100,0	66	100,0	75	100

14. Czy w ostatnich dniach/tygodniach spotkałeś się z informacjami (w telewizji, prasie, na ulotkach, wydarzeniach, wystawach) dotyczącymi zmian klimatu?

	styczeń (osób)	%	bez projektu (osób)	%	w projekcie (osób)	%
tak	-	-	34	49,3	-	-
nie	-	-	29	42	-	-
trudno powiedzieć	-	-	6	8,7	-	-
Total	-	-	69	100,0	-	-

15. Czy w spotkałeś się z hasłem „Nie podgrzewaj atmosfery! Zrób coś dla klimatu”?

	styczeń (osób)	%	bez projektu (osób)	%	w projekcie (osób)	%
tak	-	-	9	12,9	-	-
nie	-	-	54	77,1	-	-
trudno powiedzieć	-	-	7	10	-	-
Total	-	-	70	100,0	-	-

16. Czy bylibyś skłonny osobiście angażować się w przeciwdziałanie globalnemu ociepleniu?

	styczeń (osób)	%	bez projektu (osób)	%	w projekcie (osób)	%
zdecydowanie tak	6	12,2	8	11,4	-	-
raczej tak	20	40,8	34	48,6	-	-
raczej nie	13	26,5	12	17,1	-	-
zdecydowanie nie	1	2,0	4	5,7	-	-
trudno powiedzieć	9	18,4	12	17,1	-	-
Total	49	100,0	70	100,0	-	-

14. Czy tematyka projektu Cię zainteresowała?

	w projekcie (osób)	%
zdecydowanie tak	28	37,3
raczej tak	38	50,6
raczej nie	3	4,0
zdecydowanie nie	2	2,6
trudno powiedzieć	4	5,3
Total	75	100,0

15. Czy osobiście zaangażowałeś/aś się w przygotowania do ŚWIĘTA KLIMATU w waszej szkole (24 listopada)?

	w projekcie (osób)	%
tak – jestem jednym z głównych organizatorów wydarzenia	6	8
tak – aktywnie włączyłem się w realizację	18	24
tak, trochę pomagam w organizacji	10	13
nie zaangażuję się osobiście w organizację, ale będę uczestniczył w święcie klimatu	33	44
nie, nie interesuje mnie to (przejdź do pytania 17)	8	10,6
total	75	

16. Co wpłynęło na to, że postanowiłeś zaangażować się w działania na rzecz ochrony klimatu?

	bez projektu wskazań	%
1. obserwacja ekstremalnych zjawisk pogodowych za oknem	21	32,8
2. częste kataklizmy które pojawiają się w różnych częściach świata	29	45,3
3. świadomość skutków zmian klimatu dla Polski	27	42,2
4. świadomość skutków zmian klimatu dla najbardziej zagrożonych krajów rozwijających się	16	25
5. taki mam charakter, że lubię angażować się w różne działania	16	25
6. bo wiem, że także ode mnie zależy czy klimat się ociepla	31	48,4
7. strach przed skutkami zmian klimatu, obawa że dotkną mnie lub moją rodzinę	21	32,8
8. wierzę naukowcom, że zmiany klimatu są wynikiem działalności człowieka	40	62,5
9. wierzę, że działania na rzecz ochrony klimatu nam się opłacają finansowo	22	34,4
10. wierzę, że ochrona środowiska jest koniecznością	39	60,9
Brak odpowiedzi	11	14,7

17. Które zagadnienia podczas zajęć wydały Ci się najciekawsze?

Jeśli jakieś zagadnienia nie były omawiane wstaw krzyżyk zamiast oceny

zagadnienie/ocena	1	2	3	4	5	6	średnia ocena
czym są zmiany klimatu? (efekt cieplarniany, źródła gazów cieplarnianych, wpływ człowieka)	1 (1,3%)	2 (2,8%)	12 (16,9%)	14 (19,7%)	31 (44%)	11 (15,5%)	4,48
jakie są skutki zmian klimatu w Polsce i na świecie?	1 (1,3%)	0 (0%)	7 (9,8%)	15 (21,1%)	22 (31%)	26 (36,6%)	4,9
co robią rządy krajów dla ochrony klimatu (IPCC, COP, Protokół z Kioto, negocjacje klimatyczne)	1 (1,3%)	6 (8,4%)	16 (22,5%)	15 (21,1%)	17 (23,9%)	16 (22,5%)	4,25
co każdy z nas może zrobić dla ochrony klimatu?	1 (1,3%)	3 (4,2%)	10 (14,1%)	12 (16,9%)	20 (28,2%)	25 (35,2%)	4,72

18. Jak oceniasz warsztaty prowadzone w ramach projektu?

	tak, bardzo	raczej tak	trudno powiedzieć	raczej nie	zupełnie nie
tematyka zajęć była dla mnie interesująca	26	41	4	2	2
	34,7	54,7	5,3	2,7	2,7
wiele się nauczyłem/am	19	33	16	6	1
	25,3	44,0	21,3	8,0	1,3
prowadzący potrafił zaciekawić tematem	27	35	10	1	2
	36,0	46,7	13,3	1,3	2,7
prowadzący mówił w jasny i zrozumiały sposób	28	38	5	3	1
	37,3	50,7	6,7	4,0	1,3
chciał(a)bym w przyszłości uczestniczyć w tego rodzaju projekcie	25	32	13	3	2
	33,3	42,7	17,3	4,0	2,7
podobał mi się sposób prowadzenia zajęć	34	29	10	1	1
	45,3	38,7	13,3	1,3	1,3
po warsztatach mam silne przekonanie, że ja sam/sama muszę chronić klimat	32	31	5	5	2
	42,7	41,3	6,7	6,7	2,7